UTP 22/2023 vp

CMCFinland

Kriisinhallintakeskus
Krishanteringscentret
Crisis Management Centre Finland

Lausunto
kriisinhallinta-
katsauksesta

15.9.2023

Asia: UTP 22/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan; kevään 2023 kriisinhallintakatsaus

Kriisinhallintakatsaus ottaa yhä kokonaisvaltaisemmin huomioon niin sotilaallisen kuin siviilikriisinhallinnan osallistumistason sekä haasteet. Lähetettyjen suomalaisten luvuissa mitattuna sotilaallinen kriisinhallinta on korkeammalla tasolla, muttei kannata jättää huomioitta siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden asemapaikkojen maantieteellistä laajuutta tai tehtävänkuvien moninaisuutta. Vuonna 2023 Kriisinhallintakeskuksella on ollut käytössään yhteensä 17 828 000 euroa siviilikriisinhallinnan tehtäviin ja 276 000 euroa vaalitarkkailutehtäviin.

Kaikkiaan 125 suomalaista siviilikriisinhallinnan osaajaa työskentelee tällä hetkellä 37:ssä eri organisaatiossa (operaatiot, sihteeristöt, erityisedustajien toimistot) ja 25:ssä eri maassa. Heistä 40 prosenttia on naisia. Lähtöään odottaa seuraavien kuukausien sisällä 19 uutta osaajaa. Osaajat ovat taustaltaan sotarikostutkijoita, syyttäjiä, lakiasiantuntijoita, ihmisoikeusasiantuntijoita, tasa-arvoasiantuntijoita, kansalaisjärjestötaustaisia asiantuntijoita, poliiseja, rajaturvallisuuden ammattilaisia, sotilaita, sisäisen turvallisuuden asiantuntijoita, evaluoinnin ja vaikuttavuuden mittaamisen asiantuntijoita, poliittisia asiantuntijoita ja viestinnän ammattilaisia. Oman asiantuntemuksensa pohjalta he mm. tarkkailevat paikallista tilannetta ja antavat neuvoja paikallisille turvallisuustoimijoille terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden vastaisessa taistelussa, sekä panostavat operaatioalueiden turvallisuustoimijoiden koulutukseen, mukaan lukien ihmisoikeudet, siviilien suojelu, ihmiskaupan torjunta ja tasa-arvokysymykset. Kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden yhteys tulee selkeästi esille juuri siviilikriisinhallinnassa, sillä me tarvitsemme samanlaisia osaajia uusiin turvallisuusuhkiin vastaamiseksi niin Suomessa kuin kansainvälisillä areenoilla: kyber- ja muut hybridiuhat, ilmastonmuutos, hallitsemattomat muuttoliikkeet.

Vuosi 2022 oli siviilikriisinhallinnan kannalta erittäin haastava vuosi ja sen vaikutukset ulottuvat myös kuluvaan vuoteen. Kriisinhallintakeskus joutui irtisanomaan toukokuussa 2022 Etyjin tarkkailuoperaatiossa Itä-Ukrainassa toimineet tarkkailijat (11 kpl). Vuoden loppuun mennessä ehdittiin kuitenkin solmia yhteistyösopimus uuden toimijan eli Kansainvälisen rikostuomioistuimen (International Criminal Court ICC) kanssa. Kriisinhallintakeskus lähetti Haagiin kaikkiaan 6 asiantuntijaa, joista osa työskentelee tällä hetkellä aktiivisesti Ukrainassa sotarikostutkinnan tehtävissä niin Kiovassa kuin vapautetuilla alueilla. Kuluvan vuoden aikana uusia EU-operaatioita on perustettu Armeniaan ja Moldovaan, joissa molemmissa toimii myös suomalaisia asiantuntijoita. Etenkin *EU Partnership Mission in Moldova (EUPM)* - operaatio on nimeltään ja mandaatiltaan erilainen verrattuna muihin Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan siviilioperaatioihin; huomio keskittyy kokonaisturvallisuuden kehittämiseen tukemalla resilienssiä kyber- ja hybridi -uhkiin vastaamisessa.

Lukuisat sotilaalliset vallankaappaukset Länsi-Afrikassa sekä perinteisten rauhanturvaoperaatioiden alasajo ja sulkeminen (MINUSMA Malissa, ATMISS Somaliassa) vaikuttavat myös siviilikriisinhallinnan osallistumistasoon sekä haastavat

CMC Finland
PL 1325
(Ratapihantie 9, 6. kerros)
00521 Helsinki

Puhelin(vaihde)
+358 295 480 171

www.cmcfinland.fi

Kriisinhallintakeskuksen huolenpitovelvoitetta lähes viikoittain. Pitkällä tähtäimellä hauraiden valtioiden vakautuminen tarvitsee kokonaisaltaista valtiorakenteiden ja kansalaisyhteiskunnan vahvistumista, mikä tukee paikallista resilienssiä tuleviin kriiseihin vastaamisessa. Tämä edellyttää monipuolista asiantuntijuutta. Lisäksi on hyvä huomioida, että EU:n siviilikriisinhallintaoperaatio Ukrainassa on toiminut lähes katkeamatta Venäjän hyökkäyksestä huolimatta. Ukrainassa onkin eniten siviilikriisinhallinnan asiantuntijoita kentällä tällä hetkellä: 12 kappaletta.

Suomalaisten naisten osaaminen pääsee erityisen vahvasti esille juuri siviilikriisinhallinnassa. Kriisinhallintakeskuksen lähettämistä asiantuntijoista noin 40-51 prosenttia on vuoden 2023 aikana ollut naisia, mikä on hyvä saavutus verrattaessa naisten osuutta YK:n, Etyjin ja EU:n operaatioissa työskentelevien naisten osuuksiin (15-22 %). Euroopan unionin siviilikriisinhallintatehtävissä palvelevista suomalaisista asiantuntijoista puolet on naisia, ja Suomi onkin ollut kuluvana vuonna ainoa jäsenmaa, jonka lähettämistä asiantuntijoista naiset ovat enemmistönä. Valitettavasti olemme vain hetkellisesti saavuttaneet Kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean asettaman tavoitteen eli 50 prosentin rajan. Maaliskuussa 2023 siviilikriisinhallinnan asiantuntijoista 51 prosenttia oli naisia.

Siviilikriisinhallinta-asiantuntijoiden lähettämisen lisäksi Kriisinhallintakeskus osallistuu kansainvälisen siviilikriisinhallinnan kehittämiseen osallistumalla aktiivisesti niin EU:n kuin YK:n siviilikriisinhallintakoulutuksen kehitystyöhön. Parantamalla kansainvälisten asiantuntijoiden valmiuksia koulutuksen avulla edistetään myös kriisinhallinta-operaatioiden tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Kriisinhallintakeskus onkin tehnyt määrätietoista työtä kriisinhallinnan vaikuttavuuden mittaamisen kehittämiseksi Kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean linjauksen mukaisesti. Olemme valmiit jatkamaan tätä työtä ja ottamaan käyttöön kehitettyjä malleja.

Asiantuntijakartta 15.9.2023 liitteenä (ppt).

CMC Finland
PL 1325
(Ratapihantie 9, 6. kerros)
00521 Helsinki

Puhelin(vaihde)
+358 295 480 171

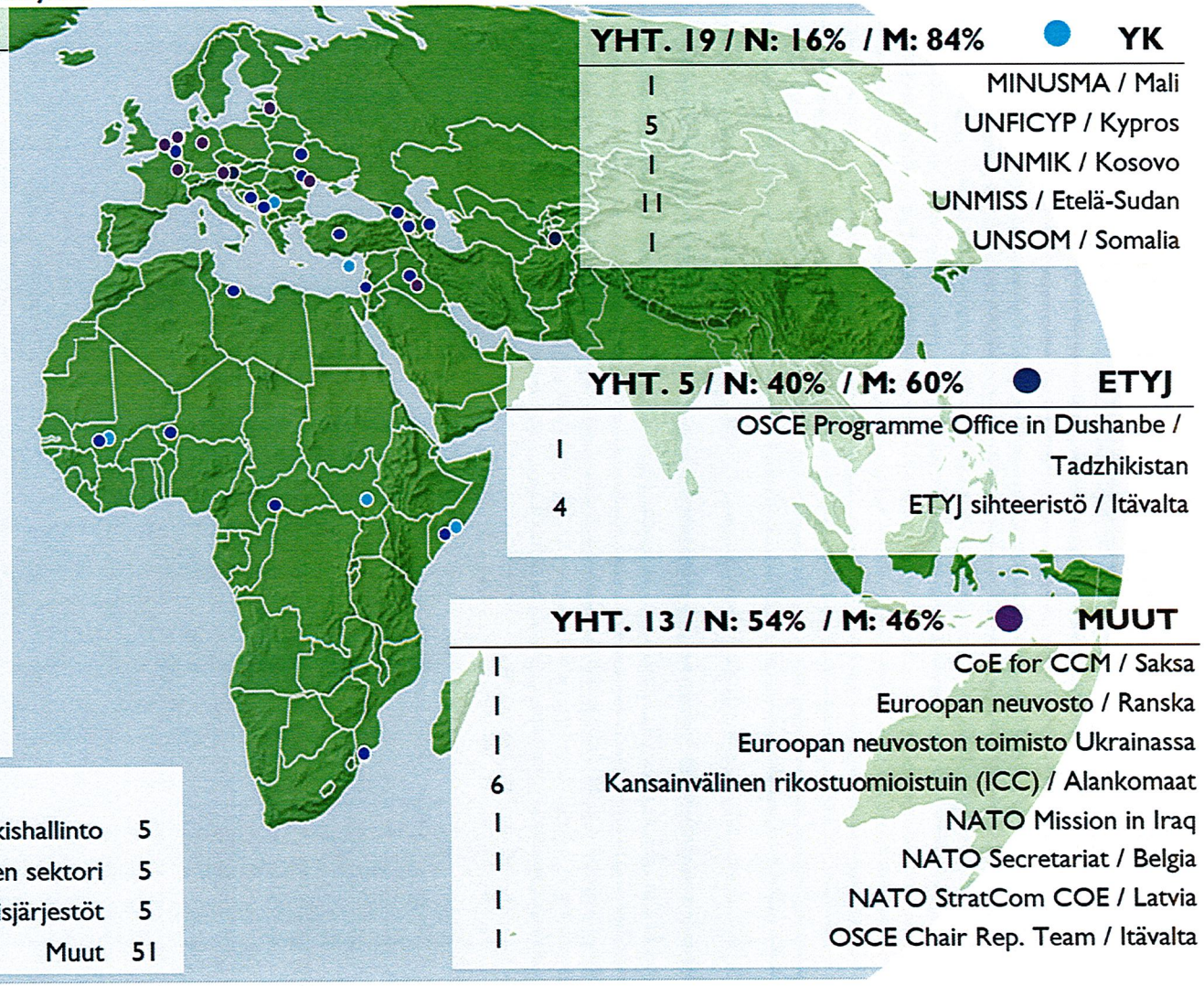
www.cmcfinland.fi

CMCFinland

SUOMEN OSALLISTUMINEN SIVIILIKRIISINHALLINTAAN

15.09.2023

Asiantuntijoita: **125** Naisia: **40 %** Miehiä: **60 %**

EU — YHT. 88 / N: 43% / M: 57%

EUH / Belgia	12
EU:n erityisedustaja / Bosnia ja Hertsegovina / Keski-Aasia / Afrikan sarvi / Etelä-Kaukasus / DWB (Länsi-Balkan)	7
EUAM Iraq	7
EUAM RCA / Keski-Afrikan tasavalta	1
EUAM Ukraine	12
EUBAM Libya	3
EUBAM Moldova&Ukraine	2
EUCAP Sahel Mali	4
EUCAP Sahel Niger	1
EUCAP Somalia	7
EU-delegaatio / Mosambik / Somalia / Turkki	3
EULEX Kosovo	5
EUMA Armenia	6
EUMM Georgia	10
EUPM Moldova	3
EUPOL COPPS / Palestiinalaisalueet	5

YK — YHT. 19 / N: 16% / M: 84%

1	MINUSMA / Mali
5	UNFICYP / Kypros
1	UNMIK / Kosovo
11	UNMISS / Etelä-Sudan
1	UNSOM / Somalia

ETYJ — YHT. 5 / N: 40% / M: 60%

1	OSCE Programme Office in Dushanbe / Tadzhikistan
4	ETYJ sihteeristö / Itävalta

MUUT — YHT. 13 / N: 54% / M: 46%

1	CoE for CCM / Saksa
1	Euroopan neuvosto / Ranska
1	Euroopan neuvoston toimisto Ukrainassa
6	Kansainvälinen rikostuomioistuin (ICC) / Alankomaat
1	NATO Mission in Iraq
1	NATO Secretariat / Belgia
1	NATO StratCom COE / Latvia
1	OSCE Chair Rep. Team / Itävalta

SM		UM	OM		VM			
Poliisi	31	3	RISE	1	Tulli	6	Muu julkishallinto	5
RVL	3		Syyttäjä	1			Yksityinen sektori	5
Muut	11		Tuomari	3			Kansalaisjärjestöt	5
							Muut	51